

Майра ухатникё.

Савра сымартап кетессе сук.
 Ын сәмахан суйи сук.

(Халәх халәпәнҗен).

1. „По важному делу“

Иймәхса кайнә түперен хәвалә ахәрса пәхаф. Шупашкар урамәсемпе сар кайяк пек хәрәсем саркаланса ыртсе сүрәсә. Ирәри сас фәвәсем йар усса йанә фүрәтерен суналланса вәссе көрәсә. Иван Петровиҗ фәринә вәсем мусәк көввисем хумхавтарнә пек дәкаса ырайттан тапратасә. Пәҗ капинетра кун қаҗаҗҗен ларса пәхәрха—кирек камән та фәр сывлашпа сывлама урама тухас килә.

— К фортту! Еҗ упа мар, вәрмана тармә... Аслә „спетс“ Иван Петровиҗ хайән Мускавра илиә „Mode de Paris“ тәслә „могнәй“ шәлепкиве пуҗне тәхәнҗә те пирус фәртсе капинетран тухрә.

— Ма сһегәҗкә... м... епә „по важному делу“ Хосплана кайаҗап. Унтан... унтан...

Сынсем илтмелле фиперех:

— Иурә, йурә, Иван Петровиҗ! Ытакансем пулсан сапла каласа парәп: „Хоспланра“, кәтәттәр пулсан кәтәр, кәтмесен ыран киләр, тейәп.

Унтан сынсем илтмелле мар, шәл виттәр:

— Хосплана? Унтан?.. Зачем врешь..

Ик сүҗ хәррине кәтралатнә машинисткә Шурәҗкә Иван Петровиҗа хирәс шәтараслах пәхаф. Кәвак ауҗәсем Шурәҗкән вут та хәм сиктәрәсә.

Иван Петровиҗ хай сине хай тарәхса кайаф. Пуҗ миннәҗе нийәлле хәваласа тартмалла мар сәпса һәрлаф: „шуйтан пәлтәр вәсене, хәрарәмсенне. Алимент түллемелле мар пулсан—иттине наплеваҗә“.

Урама тухсан Иван Петровиҗан фәри кәштах ләпәҗә. Мән куҗҗанмалла тата? Туһнә...

Хәрлә плошҗат тарәх халәх уталла та кунталла кәмаф. Иван Петровиҗан вәревиә куҗәсене көпер урлах курәнаф: кәпәр майрасем кәләрланса Атәл хәрнелле утса тухасә.

Камәсем-ши? Хәваласа ситсе пәхас пулә. Хәваласа та ситнә, ыртсе те кайнә—сүҗ палламалла мар: такам майрасем, халыҗҗен курман. Шеремет, Иван Петровиҗан фупни ахалех пулҗә. Теләйкәсәр фун!..

— Аван и, Иван Петровиҗ? Кама васкасах шыратәр?

— „По важному делу“ Атәл хәрне фупса тухрәм та, форт потери, викама та курмарәм. Ог вәҗехо теләф, авас штоҗ пәрахут курма приҗтәне...

2. Хитре пике тата „ратио“.

Килсе тәвә ысәк пәрахут. Пәрахут та мар—җәпә творетс темелле. Пәрәмәш свистох параф, кайма хәтәрәнет.

Сүҗти пәлпә сине хурт пек тухса туҗя пәзаширсем. Хәшә ахалех кайалла-майалла утса сүрәсә. Хәшә пәри тата фәнтәрлә карләк сине ывәннә сынсем пек усанса ыртнә: ыртен-кәрен халәх тата Шупашкар пристәнне пәхса тарәсә.

— Шупашкар... хули.. Н-та..

— Туу! туу! туу!—иккәмәш свисток.

Акә пәрәмәш класән аләк йар! усәлса карә. Тухса тәҗә пәр майра—картланкә пекех. Хитререн те хитре пике.

Иван Петровиҗан кәна курсан сәтма тәвә сурҗәкә те кәсәх шыра лармарә курәнаф: сав тәрлә сасартәк тәләнсе карә. Кам мәнне пәхмасарах, Иван Петровиҗ сынсене васкаса фәваласа сиркәлесе кәшт маларах тух-

са тәҗә..

Хурт фәҗеке курсан хәсан унән илемне хәпәл ту масәр ыртсе кайни пур? Ахәр савнашкал фәмере сав ланҗә пулә мән пирән сәмрәксене те: тапратрә тәватә куҗ фәр прошектәрсем пек хире-хирәс сүләхса пәхма. Пәхасә те кәләсәсә: сәмахсарах ратиоласа пәр-пәринә тәнләсә.

Иван Петровиҗан ратиохүмәсем:

— Фунәм.. фунәм... фунәм...

Хитре пике хирәс:

— А? Мән? Ах, ты сумашшелши! Ах, ты..

— Туу: туу! туу! туу!

Иштә сийәшә пәрахутнә! Васкаф, проҗакә! Сәмрә фунсене кәләсма вәхәт парасән та мар. Кайаф вә пике. Куҗ умәнҗәх кайса сүхалаф. Кам-ши? Мән йатла-ши? Аҗта кайаф-ши? Урәх курса пулә-ши хәсан та пулсан пәтәм фунтан йуратса йанә фун тәтәкә?

Иван Петровиҗ фун хумхавнипе кәсәперен шур ту тәр кәларса фәсрах вәлтәштөрме тытәнҗә. Пике те хирәс вәлтәштөрет. Фәр прошектәрсем хилса илес пек йалкәшәсә: вәсен курәнни хәйәвәсем пәр-пәринне йан кәлакса сыхланса иләсә. Анҗах... анҗах ним тумасә. Пәрахут вәхәгран вәхәг ивсәре кайма пуҗларә. Пекен тутәрә вәлкәшнә те курәяни пулҗә.

Шәл мәскәй Иваҗ Петровиҗа: пуләши тата тепре ун пек фуна йәпагулаф теләҗ?..

3. Праҗккапа Мраҗкка.

Кун қаҗаҗҗен бәслесе ывәннә пек пуҗа уснә Иван Петровиҗ. Ава хирәс пуласә Праҗккапа Мраҗкка.

Вәсем—аслә спетсналиссем. Иван Петровиҗ вәсен наҗҗәҗәкә пулаф. Питә маттур сәмрәксем. Тулган пәхма анҗах кәшт икә тәсләрехскәрсем. Праҗкки шуҗә

пек вәрәм, Мраҗкки каска пек лутра. Праҗккин хайне кура сәмси те вәрәм, Мраҗккин—лапак. Унә фухне Праҗкки фәркәҗәҗе вәсә пек тенкәттерсе утса пыраф, Мраҗкка ун сүмәнҗә сәмха пек йәркаланса пыраф.

— Мәнле питә тарән шуҗаша кайнә есә, Иван Петровиҗ?

Хитре пике фәрене хыштарса йәнине маваймасәр Иван Петровиҗ йәвәрән хурланса илет:

— Кайән увта ман ырана лексәсәен. Ача та туса ситер, кәна та туса пар. Тумасан йурамасә. Ахаҗ те ван Хосплантисем „хүререн пәрас“ тесе йалкәсә..

— Проҗ! Айта луҗҗә ухугана. Упа тытәпәр.

— Ах, вәт теләй пуләҗҗә. Епә пәр упине опесат тәлнә хамах тытәйтәҗә.

Иван Петровиҗ сил пек хәвәрт, пуҗа килнә шуҗаша йәкәр-йәпәрах туса пәрахәф. Шивә тва тенә пек—

Иван Петровиң мескомран икё вулалла „пертанккя“ тесе те тухрё.

Ик сүс хёрриге катраланна Шуряңкя умён иртсе кайма анҗах хёррех йапала: мён тунине, мён шухаш-нинине витёр курйя пекех пёлсе тараф.

— Аста есёр, Иван Петровиң? Ухутана мар?

— Какшя—епё „волкотав“ вёт. Пёрре ухутара упу тёл пултям. Упи пы-ысак: „мы!“ тет. Иара патям ашад кузёпе упана пус урля. Упа палтёр-палтёр анҗах йёваланса карё.

— Паттёр, паттёр ухатник есёр, Иван Петровиң.

4. „Етто утки“.

Иван Петровиңан майри—майралла тумланнй за-маш матки: йрхан, мёскён matka. Иван Петровиң ун матка кавак куссене саварса:

— Ма засрах хышаланмастян, упате кёлети! Ман ухутана каймалла. Мана Мраңкяка Праңкя кётеу-ра. Фас!..

— Ара, Ваңуз, ухутана кайма кашт ваңартарах тумланма йурамастё-ше? Унта, йалдыра, йёпе те, сат-рака та... Ыгла „п а р а ш ы а с е м“ патне кайнй пек тумланан.

— Есё мён пёлетён, йал тункати? Ман вара кун пуляскерён спетсиалиссен умёнте намёс курас-и?

Иван Петровиң хатёр. Сире—касал столитсара туй-ниё сёвё „тройккя“. Прукки—„летни“, йалт шуря. Штиплетсене „функ“ кремпа тасатнй. Пус синте „Mode de Paris“. Хулра „полевоий“ пиноккяд. Сурям хисёнте икё вулалла пертанккя. Ах, асгуман: майра пурсан мастяк... Сав тери хитре ухатникшён Шупашкарта арланнй майрасем мар, тыгма таны упу маткисем те сафсах кайёс: „Ах, Иван Петровиң, зүзям!“ тейёс...

Праңкяка Мраңкя Иван Петровиңа курсан:

— Сява сяттёр анҗах! Пурге сирён пек нафдалст-мй пулсан, Иван Петровиң, „петгилетни план“ пире пёре сурмаллах авҗах“. тефсё,

Ахарсан ахарсан Праңкяка Мраңкя Иван Пет-ровиңа луткапа Атл тёрэх Шупашкартан анаталла картса карёс. Ишме сямалрах пултёр тесе сүтгине пё-рер пай йаиклаттарёс, унтан «корпо» калпассине «сак-түсит» турёс.

Пёрер «пай» анҗах пулсан та Иван Петровиңа кашт пуса тиврё пулас: „тавай пострежайу!“ тесе каш-арма пусларё.

— Етто што?—тет Иван Петровиң Атл хёрёнте дрекен кавакалёсене „полевоий“ пиноккядпе пяхса.

— Ето утки, тефсё лешсем...

„Кёрси!“ тугарё Иван Петровиң пертанккяран. Кавакалёсем тёлёнсе кайса „сотомпа комор“ тума тап-ратрёс. Акя тата сигменнине аса сапашшё: пёр сын тастан сасартяк сиксе тухрё те тапратрё йатласма, шышкине йуласа йатласаф.

— Ну, товождо! тет Иван Петроваф хирёс.

Праңкяка Мраңкя вилёсёё кулса.

„5. Упу тата „Фардстон“.“

Йалдыра „Астрахантсёв“ арман кўли хёрёнте пи-рён таплай ухатниксем кантёр кану турёс. Канура теп-рер симёс „кайякне“ шыва замса ан пытантёр тесе пулё хайсемех „пытантарёс“. Унтан вярманалла уху-тана салаңтёс.

Нумай-и сахал-и вяхй иртнё—тыгакан алиине сёр хайёх пырса ленкет тенё пек—утса пыраф упу усланнй айяккапе тўрех Иван Петровиң йенелле. Хя-мёр, пысак—утя купи хайёх. Утнй майёпе хайён упу шухашне шухашласа пыраф пулё: сёрелле усвй пусне пёре пёр йенелле, тепре тепёр йенелле ланк-ланк сул-

лантарса йараф.

Асту! Упу пусне сёклерё. Упу Иван Петровиңа курах карё.

Иван Петровиңан сүсёсем вирелле тёрса карёс. «Mode de Paris» шёлёпке пус синте хайёх сўлелле вёр-вёр хяпарса кайаф. Фаряни фёркуссисене фёрё зун кёвё пулмалла: хайсемех „Фардстон“ ташлама тыгя-нафсё.

Упу таплай ухатнике курсан „ку ухатник мар, пирён сёрсём хушшине кузтурля поххот тума кинё мар-ши?“ терё пулмалла. Саванпа пулё упу ни тарма ты-танмарё, ни мёкёрме пусламарё. Икё алине тиришор-сем пек сўлелле сёклерё те Иван Петровиң умне сын пекех пырса тёрё.

Пяхаф упу, тёлёнсе кайаф пулас Иван Петровиңран: ни ухатник темелле мар, ни камит темелле мар—тсирк-каф пек снай урсёмпе „Фардстона“ шартлаттараф. „Ташланя“ майёпе Иван Петровиңан икё йём пёсёи тёрэх „хайёр“ сёпре пек анаф.

Алине курсан упу Иван Петровиңа тавралла савя-ранса пяхаф, тата шяшласа пяхаф.

— Фу-у! йёрёнсе сямсине пёраф упу, мён шёрши иккенне пёлсе. Савяпа пулё упу Иван Петровиңан икё вулалла пертанккине шятёр-шатёр хусса вакласа пё-рахрё. Унтан Иван Петровиңа питрен пяхрё те маш-кяласа кулнй пек:

— „Лаф!“ сурса хяварёс. Хай вярманалла савярён-са утса кёрсе карё.

6. Кўлё тёлё „ваннй“ мар.

Тепёр йенте Праңкяка Мраңкя тухасёё услан-ка. Пяхасёё—тёлёнсе хитса кайасёё.

— Иван Петровиң! Ара мён пултё сана капла?

Лешё пёр сямах та фёнеймест. Фаплах „Фардсто-на“ авкалантаф. Сүсёсем сўлелле шарт пек таны. «Mode de Paris» сўлелле йёкёрёлте пек савярёнса хяпараф.

Праңкяка Мраңкя аптрафсёё. Мён тавас кунпа? Тавай шыва кўртес. Шыва кўртсен сын ёмёрех усалаф. Тытафсё те икён Иван Петровиңа „астрахантсёв“ ар-ман кўллине кутан „зампалт“ тугарафсё...

Крымра „морские ванны“. Кисловотскара—„нар-саннне ванны“. Арман кўлли тёлё „ваннй“ пекех мар пултё пулмалла Иван Петровиңа:

— Пф! Пф! тесе кайалла сиксе тухрё те аран-аран сямах хушкалама пусларё.

— Шуйтган ухатине! Пайанган ўлём нихсан та ура йарса пусассам ан пултёр ухута тесе.—Хай синте шайёр-шайёр шыв йухаф. Хитре „тройккяран“ тесё те йулан.

Праңкяка Мраңкя вилёсёё кулса.

Киле тавярёнсан матки Иван Петровиңа:

— Санран пулати вёл упу тыгасся? Есё „майра ухатникё“ анҗах вёт,—тесе вёрсаф. Ф. Павляв.